

צילום: דינה גונה

אריה סיון

בילויים בלשון פתיחה

השורות הבאות הן נסיון חובבני לרדת אל כמה משרשיהן המשתפים והשונים של שתי הלשונות האמורות להיות בנות משפחה אחת. עברית וערבית וזאת מתוך תקנה, אמנם קלושה, כי הטפול בשרשים, דבר מפשט, יאפשר להתעלם מן המשמעויות הרגשיות שנצברו על המלים במשך השנים כמו שכבות האבנים אשר היו חומות כמו האפר שהיה קורות בבנינים וכמו העצמות - שנערמו לערמות בין הסלע הטבעי של ארץ-ישראל ובין העשבים והפרחים, שבעונה הזו, אביב, עוטים עליה מעטה מרהיב.

האם הנסיון הזה לרדת אל תחלת דעתו, או עמדותיו, של הצד-מנגד רציני יותר מנסיונו של הנוסע ברכבת הדיהורת מול פני הרפכת האחרת לעצור, ברגע שלפני-האחרון, באמצעות תפיסת ענף משיח שבצד הדרך? איני יודע.

חמל

בין השרש הערבי, שפרושו נשא, הגן (כל ההגדרות מן המלון הערבי-עברי של אילון-שנער, הוצאת י"ל מאגנס) ובין השרש העברי (חס, רחס) יש, כמדמני, קשר, למשל, אחמאל הוא עבר, כלומר, האם חומלת את ולדה ברחמה ועוד: חמל תרגומו טלה, וראה ישעיהו פרק מ': "כרעה עדרו ירעה, בזרועו -- טלאים ובחיקו ישא" ואני משלים: האם, כל אם, חומלת את ילדה גם כאשר איננו עוד ברחמה, עד תם ימיה, או ימיו. אבל במלון של אילון-שנער אני רואה משמעות נוספת, מפתיעה, של כמה מנגזרות השרש, כמו, למשל תחמל על - נהג שלא בצדק, נטר שנאה, או חמלה - התקפה, חיל-משלח, מלחמה וכדומה. איך זה צמח מוכן כזה, שונה כל כך? אולי הגר כאשר שלחה אל המדבר וראתה את ישמעאל גווע בצמא בצל השיח; ובמקביל איני יכול לא להניח כי בטויו כמו זה חסר לאמהות העבריות שילדיהן לקחו מהן כדי להשליך אותם ליאור או לנפץ את ראשיהם באבנים או להכניס לכבשנים - וזוהי בודאי, אם נרצה או לא נרצה, איננה אגדה.

המלים המסמנות את בני המשפחה - אב, אם, אח, אחות - משתפות לשתי הלשונות.

ילד

מן השרש הזה נגזרת בעברית, אולי באפן בלעדי, המלה מולדת - המקום שבו אדם נולד, והשורה לנטן בערבית, הקשור לפעל וטנ, שתרגומו הושיב, ישב.

לגיא

הפעל, לגיא ובכנין אחר, אלתגיא מתרגם "נמלט, בקש מחסה, מקלט" וכן "נקט, השתמש ב (אמצעי, תחבולה, מדיניות) כמוצא (מקשי, מתסבכת וכולי)". למשמעות האחרונה לא מצאתי מקבילה בכל הנטיות של השרשים העבריים קלט - פלט: אין רמז כלשהו לחשדנות ו/או עוינות. הפליט, מי שנאלץ לנטש את אדמתו ואת ביתו - מכל מקום, מן הבחינה הלשונית הטהורה, אינו נתפס כאמצעי אלא כמטרה, או יעד, לעזרה.

סיון

מצטער, אני עובר על השורות שנכתבו לעיל ומגלה שלא עמדתי במבחן האובייקטיביות שמחייב בה כל חוקר, לא במבחר השרשים ולא בפרושם. כאמור היה עלי להשמר מכל משמר מן המשמעויות שנתלוו אל המלים, בזמן ובמרחב כמו אבק-השמש ושכרי-האבנים המהוים את הזנב או השכל, של כוכב שביט ומן הפקועות שהן התפוחו בי.

אני מביט בו, בשביט (ועכשו אני חורג לא רק ממסלול-חוקר אלא גם מדרך-משורר, בהעמיד, שלא כדיון, את ההשאלה שלי כמו מציאות) - ובכן, אני מביט בו בשביט ומחשב בחרדה, מתי יגמיק אל הנקדה אשר ממנה מסלולו איננו עוד הפיק ובהמשך יפגע באדמה ויעלה ממנה אור פי עשרה כאור חמה.